

Рецензия

на дисертационния труд Мария Любенова Петревска - редовен докторант в катедра Социология на ЮЗУ „Неофит Рилски“, на тема: Образователните медии – модел и модерна визия на институционалния PR“

за получаване на образователната и научна степен „Доктор“ по професионално направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата

рецензент доц. дсн Добринка Пейчева

I. Актуалност

Настоящата дисертация е посветена на сайтовете на официалните институции на властта като техни медийни форми на публичен живот. Новите комуникационни технологии предпоставиха появата нови медии, едни от които са сайтовете, наред с блоговете, влоговете, социалните мрежи, онлайн вариантите на традиционните медии - преса радио, телевизия и пр.

Преди години имах възможност да тематизирам в специализирани издания, че сайтовете като медийни форми на институциите са една от 3-те форми на техния публичен живот (наред с тези, които традиционните медии им създават и тези, свързани с непосредственото им физическо съществуване). Заедно с останалите нови медии, сайтовете трансформираха не само комуникационното пространство, интензифицирайки го неимоверно, но и и самата аудитория, превръщайки я от пасивна в активна страна в масово-комуникационните процес. На базата на технически заложената възможност за интерактивност, индивидите се превърнаха от пасивни реципиенти в активни комуникатори в новата медиализирана среда и в самостоятелни медии.

Идеята на дисертантката Мария Любеноваа е в унисон с основната идея на осъществения през 2011г. научно-изследователски проект на тема: „Сайтът като постмодерна форма на управление и публичност“ в рамките на катедра Социология към ЮЗУ „Н.Рилски“, където проблемите за общуване с автентични документи –

(документи от първа ръка) бяха експлицирани като едни от значимите моменти за управленската функция на този тип медии.

Сайтовете, като едни от новите медии, се превърнаха в публичното лице на всяка една институция и атестат на техния публичен имидж, концентрирайки в себе си цялата им дейност, свързана със съответното им функциониране и развитие – административна, управленска, осведомителна, събитийна и чисто информационна.

Настоящата дисертация поставя акцент върху сайта в контекста на съвременните европейски измерения за „медиа literasi“, като фокус на „медиа literasi“ или иначе казано, на възможността на новите медии да осведомяват, инструктират, образоват, да бъдат форма за диалог, да стимулират гражданското участие, да формират критично мислене, да позволяват участието в управленските процеси.

В този смисъл дисертацията може да се разглежда като проекция на съвременното разработване на проблемите на медийната и информационна грамотност в рамките на Европейските политики. Последното събитие по темата за медийната и информационна грамотност се състоя на 27 и 28 май тази година в Париж под егидата на ЕК и ЮНЕСКО, но за съжаление нашият български екип, състоящ се от моя милост, научния ръководител на дисертантката - проф. В.Миленкова и докторант В. Николова - членове на катедра Социология при ЮЗУ „Н.Рилски“ не можаха да присъстват по обективни причини.

Дисертацията на М. Любенова е своеобразно продължение и на няколкото емпирични изследвания и публикации по темата за възможностите на институционалните сайтове, материализирани в книжни и електронни носители. Тя е продължение и на защитени вече докторантските тези, свързани с осветляване на темата за медийната грамотност, макар и в друг ракурс. (Имат се предвид двете защитени дисертации в НБУ и Факултета по журналистика и масова комуникация в СУ.)

Актуалността на темата е безспорна.

Тя е актуална и в контекста икономиката на знанието, тъй като, както твърди докторантката, „информираността е важна както за гражданите, така и за бизнеса“

М. Любенова отбелязва този факт, изтъквайки на преден план възможността за опубличностяване на информацията от самите първоизточници като предпоставка за

достоверност, достъпност и рефлексивност. А това са вечно актуални теми в комуникационната теория.

II. Основни съдържателни акценти на дисертацията

Дисертационният труд на М.Любенова е построен върху една от технологично заложените възможности на новите медии да бъдат канали за обществена комуникация с потенциал за мигновена обратна връзка.

Авторката извежда информационно-ограмотителния ракурс на институционалния сайт като емблематичен за този тип сайтове и като основа за етиктирането му като нов образователно - информационен канал и феномен.

Основният патос на дисертантката е свързан с настояването и за нов модел на управление на институционалните сайтове и за трансформирането им в образователни медийни канали. В дисертацията се предлага в институционалните сайтове да се визуализира нов модул **МЕДИЕН ЦЕНТЪР** , който да включва: „обяснителни видеа, интерактивни статии с помощни линкове за допълнителна яснота, анкети, интервюта, статистики, анализи и прогнози, календар с предстоящи събития и всичко свързано с поддържане на отворена дейност - „информация на едно гише” за съответното ведомство“(6-7 стр.).

Извела е няколко важни предпоставки за тази инициация:

1. Институционалният сайт изгражда и формира модерната визия на институционалния PR ;
- 2.Благодарение на институционалния сайт потокът от информация е целенасочен, контролиран и динамичен.
3. **Институционалният сайт е образователна медия**, защото е носител не само на информация, но също и на формиращи познавателни диспозиции.

ТЕЗАТА на дисертацията е, че с въвеждането на нов модел на управление на комуникациите на институциите и с включването на **нова медийна единица** в системата на комуникациите - „**Институционалният сайт като образователна медия**”, който представлява модел и модерна визия на институционалния PR, ще се повиши ефективността на работата на институциите в динамични условия, ще се засили и информираността на всички групи на населението.

Дисертантката подчертава, че „институционалният сайт трябва не само да дава информация, но също да стимулира критичното отношение на публиките към ставащото в институциите, да активизира мисленето на хората, да стимулира търсенето от страна на социалните субекти на нови знания и информация като . нтерактивни индикатори на модерното образование“

ЦЕЛ на дисертацията е да се изследва, анализира и установи състоянието на комуникациите в публичния сектор, да се установят перспективите за развитието на институционалните комуникации в динамична дигитална среда и в условия на екстрена глобализация, както и да се изведе работещ модел на **„Институционалният сайт като образователна медия“**, който представлява модел и модерна визия на институционалния PR.

Още тук бих могла да посоча едно достойнство на дисертантката - а именно да си постави за цел и да се опита да разгърне идея с приложна насоченост – нещо което е рядкост в дисертационните трудове.

За постигане на целта са експлицирани няколко релевантни **ЗАДАЧИ**:

1. Проучване на проблемите на комуникациите и ВО в процеса на тяхното развитие;
2. Изследване и анализиране на интернет-сайтовете на министерствата ;
3. Анализиране на количествения и качествения състав на потока от информация, който се подава от различни институции към медиите.
4. Експлициране на реалните причини за състоянието на институционалните пресцентрове;
5. Анализ на пресечната точка между журналистиката и PR-а
6. Разработване и дефиниране на модел на **Медиен център** - интелигентна система за управление на информацията на властовите институции в страната, като същностна страна на институционалния сайт като образователна медия.

С идеята си за нов комуникационен модел на институционалните сайтове, Любенова се фокусира върху ролята им в разпространяването на автентична информация, създадена от самите институции, или както тя я нарича - „ информация от първа” ръка.

Дисертантката прави опит да обоснове необходимостта от «нов модел на **Медиен център - институционална образователна медия** в лицето на сайтовете на изпълнителната власт .

Аргументи за идеята си дисертантката търси чрез няколко форми:

1. Чрез представяне на констатациите и проблемите, както и изводи и препоръки от извършен от Програма „Достъп до информация“ (ПДИ гражданският одит върху 490 институции - органи от системата на изпълнителната власт на централно, териториално и местно ниво, независими органи на власт и Националния осигурителен институт (НОИ), и Националната здравноосигурителна каса (НЗОК). Изводът на изследователите - „Липсата на координиращ и контролен орган за активното публикуване на информация в интернет страниците, става основен проблем и на администрациите, и на гражданите“ кореспондира с виждането на дисертантката за усъвършенстване на институционалните сайтове.

2 Контент анализ на институционалните сайтове на министерствата в България. Целта на дисертантката в „контент анализа на сайтовете на изпълнителната власт и прилежащите ѝ ключови агенции, разпоредители с бюджетни средства, е да покаже реална ли е гражданската насоченост и полезност на **образователните медии** на институциите, т.е. техните сайтове, и доколко те изпълняват ролята си на медиатори на държавнически и европейски идеи, с цел стабилизиране на икономически и политически устои, ред, директна публичност и достъп до информация от „първа” ръка“ (96 стр.). Изводите, които прави авторката са **сайтовете – медии** на българските министерства изпълняват с уговорка изискванията за публичност и прозрачност и препоръките на Съвета на Европа за задължителна информираност на населението и достъп до база данни и институционалните масиви.(112 стр.)

Важен извод е и, че е нужно унифициране на законова рамка, която да форматира визията на **новите интерактивни електронни медийни катали**, за да заработят те реално **като интелигентната система за управление на информацията на институциите.**(113 стр.)

Моделът на Медиен център в настоящата дисертация предвижда съсредоточаване на информацията предназначена за обществеността, медиите, другите институции, тази от медиите за институциите, и пр. както и интервюта, анкети, статистическа информация,

бюлетини, информация за проекти, доклади за напредъци и др., да функционират в общ медиен модул.

Авторката етиkira модела за медийните център и като **нов вид модерни обществени медийни платформи** с образователна, разяснителна и информационна цел.(114 стр.)

В последната глава медийният център се обвързва и с **медиен коридор** за сайтовете на българските институции. (122 стр.)

Тук са включени още емпирични аргументи на ключови социални актьори, свързани с евентуалното трансформиране на институционалните сайтове като образователни медии.

Става въпрос за осъществени от авторката и представени анализи на:

1. стандартизирано интервю сред 19 PR-експерти, ангажирани с институционална журналистика, Заключават се, че има социална необходимост от изработването на нов, динамичен и работещ модел на институционален PR, еднакъв за всички институции - като модул с равнозначни възможности за информиране, разясняване, образование на обществеността, институциите и медиите относно административната материя на държавната администрация. Възрастовият диапазон на участниците е 25 – 59 години, всичките са заети в институции на изпълнителна и законодателна власт, съотношението мъже – жени е 2:17. Три от проведените интервюта са с главни секретари на областни администрации в страната, отговарящи за комуникациите на регионално ниво.

Излизат на преден план констатации за закъснели и лоши комуникации по институционалните вериги, подценяване на професията, липса на добро име, липса на диалог с публиките и пр.

В създаването и внедряването на **Медийни центрове в институциите и общ Медиен коридор, каквато е амбицията и предложението на настоящия дисертационен труд**, се виждат предпоставки за преодоляване на изброените проблеми.

2. експертна оценка. За целите на дисертацията са привлечени 4 областни управители, 1 председател на държавна агенция и един зам.-министър. Проучването е проведено в периода от месец май 2012 до ноември 2012 г. Отговорите на експертите показват необходимостта от изработване на нов, динамичен и работещ модел на

институционален PR в онлайн динамична среда, който да реши проблема с липсващата и разпръснатата информация.

3. дълбочинно интервю Потърсено е мнението на министър Томислав Дончев, ръководител на Министерството по управление на еврофондовете в кабинета Борисов. Интервюто е проведено през месец май 2012 г. избран е защото е на ти с новите медии Има собствен блог, профили във Facebook и Twitter, които администрира лично и следва линия на последователно медийно и личностно поведение. Основните акценти в неговите разсъждения кореспондират с виждането на дисертантката за усъвършенстване на институционалните сайтове

„Когато гражданите знаят повече и за институцията, и за процесите от сайта на институцията, още за правата си и задълженията на другата страна, те ще могат да бъдат необходимия коректив и партньор, и ще бъде перманентно усъвършенствана работата на институциите“- е отговорът на Дончев на въпроса *„Има ли място и нужда от въвеждане в институционалните комуникации на медийни центрове, които да работят като образователни медии, за да може институцията да получава необходимата динамична публичност и прозрачност?* (142 стр.)

Тук авторката прави важен извод „Разглеждането на комуникациите и PR-а като експликация на качествено променените форми на социалност, ги обвързва с нови изследвания и измерители, и може да постави основите на ново мащабно социално явление, в което всеки гражданин да може да участва отговорно и равностойно...Става въпрос за това, че ролята на фактите вече е много по-значима от ролята на оценките. Затова новите **Медийни институционални центрове**, трябва да работят като медии на фактите“ (143-144 стр.).

В последния раздел, в който се прави опит да се концептуализира моделът на медийния център и медиен коридор, **„информационният медиен център“** са определя „като същностна страна на **институционалния сайт като образователна медия**“ Той предвижда съсредоточаване на информацията предназначена за обществеността, медиите, другите институции, тази от медиите за институциите, (във вид на: интервюта, анкети, статистическа информация, бюлетини, информация за инициативи, доклади за напредъци и др.), да функционира в **общ Медиен коридор“** (148 стр.) със специализирани категориални връзки от рода на новини във всички институционални сайтове.

И най-важното, споделя дисертантката „**образователно-ограмотителните**“ **медии – институционални сайтове не се налага да се измислят, техните платформи вече са създадени. Трябва само медийните комуникации да се трансформират в нови модули – конструктори, които да бъдат обединени в нов дигитален информационен коридор**“ . (150 стр.)

В последния раздел „Идеи и насоки за усъвършенстване на ИК“ новите медийни центрове са представени „като интерактивен социален институционален канал за информационна грамотност на гражданите, като нова обществена медия с практически насочена информационно-образователна функция“.(150 стр.)

В него се обяснява, че „**медийните центрове като социален институционален канал**“ **целят да събират комуникационните потоци на медийните центрове на институциите в общ поток – т.н.Медиен коридор.** (150 стр.)

Любенова твърди, че „ **новата медийна единица** може да запълни информационната празнота и да реши проблема с нарастващата необходимост от обективно и безпристрастно информиране на гражданите...Постоянната връзка с информационните масиви на институциите ще позволи по-точни коментари и анализи, а широко разпространеното машинално копиране и публикуване на пресинформации с висока степен на разнопосочност, и безполезна, ще изчезне“.(150 стр.)

В заключението дисертантката счита, че „ **предлаганият модел на медиен център, който в настоящата дисертация се залага като самостоятелно звено за интелегентно управление на информацията на административните масиви, ще осигури правилното и адекватно възприемане на работата и дейностите на институциите и властовите структури на управлението в държавата**“ (154 стр.)

В заключението обаче авторката negliжира в известен смисъл образователната насоченост на дисертацията и се връща в полето на информационността. Заклучавайки, авторката апелира към въвеждането на ново понятие, нова медийна единица в системата на комуникациите на изпълнителната и законодателната власт - „**Медиен център - интелегентна система за управление на информация. Новата структурна медийна единица – институционална обществена интернет медия – Медиен център и коридор, е първооснова и дигиталната адженда на новия обществен дневен ред.** (157стр.)

III. Технически параметри

В дисертацията са налице изискуемите се атрибути – съдържание, увод, цел задачи, докторантска теза, методология, структуриран текст в конкретни глави, заключение и приложения.

Авторефератът отговаря напълно дисертацията

Дисертантката има 5 публикации във връзка с темата на дисертацията в специализираната литература

IV. Приноси.

Основният принос на дисертантката е в експлициране на необходимостта от усъвършенстването на институционалните сайтове като медийни конструкти в българското медийно пространство, в действителното им разгръщане като нови медии, които създават, публикуват и разпространяват информация, осигуряват коридори за други медии, за обратна връзка с потребителите, за съучастие на хората в управленските и административни процеси, за коментари, за предложения и пр. възползвайки се от непрекъснато обновяващите се комуникационни технологии и съдействайки за образоваността на хората;

Втори принос на дисертантката е позиционирането на новите институционални сайтове – медийни единици в широкото разбиране и рамка на медийната и информационна грамотност (образованост) - като фактор и като траектория.

Трети важен принос е приложната насоченост на дисертацията. Авторката е направила опит да моделира бъдещата усъвършенствана форма на институционалния сайт.

Четвърти принос на авторката е характеризирането на новата роля на институционалния PR, на неговите нови функции и напредложените в тази връзка виждания за подобряване на институционалните публични комуникации.

Петият принос на авторката е свързан с използването на богат набор от емпирични социологически методи за аргументиране на докторантската теза- контент анализ, тандартизирано интервю, експертна оценка, дълбочинно интервю и пр.

Към дисертацията могат да бъдат отправени и някои препоръки и бележки:

V. Бележки

1. В дисертацията има известно разминаване в концептуализацията между инициация и теза – веднъж се иницира идеята за трансформиране на институционалните сайтове в образователни медийни канали чрез визуализиране на модул медиен център (стр.6), а в тезата на дисертацията се пише за формиране на нова медийна единица (което е нещо цялостно.б.м.) „Институционален сайт като образователна медия“. Говори се и за Медиен център - интелигентна система за управление на информация” или пък за нова структурна медийна единица – институционална обществена интернет медия – Медиен център и коридор (158 стр.)/

От друга страна, в дисертацията се поставя ограничение, че в разглеждането на институционалния сайт се има предвид само медийната му функция, а останалите измерения на сайта – административните услуги и пр. не се имат предвид (96 стр.)

Възниква въпросът - какво става с другите налични функции, респективно обективации в сайтовете на институциите, извън модула медиен център - те изваждат ли се от рамката на институционалния сайт като “образователен канал”?, отделни необразователни медийни елементи ли са? и къде тогава остава широката образователна основа, върху която функционира сайтът като нова медия, за която иначе се апелира в дисертацията. И може ли административните проблеми да са извън обсега на медии, предназначени за обществото, въобще? Още повече, че на медийния център дисертантката приписва в своята дисертация „, всичко свързано с поддържане на отворена дейност - „информация на едно гише” за съответното ведомство“(6 стр) От друга страна, се говори за „**медиен център**, който в настоящата дисертация се залага като **самостоятелно звено за интелигентно управление на информацията на административните масиви**“ (стр.155)

Сайтът принадлежи към групата на новите медии - това е безспорен факт за специалистите в областта на медиите и комуникациите, безотносително към неговото качество и безотносително към съставните му модули. Едва ли би могло конкретен негов модул да се да се нарича самостоятелна медия с образователна насоченост.

Всъщност, с тази си бележка не омаловажавам интенцията на дисертантката - всеки един опит за модифициране на нещо съществуващо не би бил прецизен, докато не се апробира в практическа среда

2. Прецизиране на търсенията и подхода при ползване на научната литература, на позоваванията и на специализирания понятиен апарат;

VI. Препоръки.

Към дисертационния труд отправям следните основни препоръки:

1. Продължаване на работата по терминологичното прецизиране, моделиране и апробиране на усъвършенстваните институционални медийни единици, преди предлагането им пред съответни инстанции за евентуално внедряване.
2. Избягване на неаргументирани генерализации от рода на: „Кризата, на която сме свидетели днес в медиите, в голяма степен е повлияна от липсата на такава медийна единица“ (155 стр.) или “Случващото се може да се счита за начало на нова ера в комуникациите“
3. Избягване на непосилни амбиции, както и преувеличения за ефектите от усъвършенстването на институционалните сайтове, а именно: „амбицията е да се позиционира и надгради нов комуникационен модел на базата на известните до момента базови теории и модели на масмедийното въздействие“ (9стр. автореферат; 10 стр. дисертация) или „институционалният сайт формира дневния ред на обществото“ (17; 46 стр) или „свидетели сме на промяна на парадигмата в комуникациите - влизаме в I PR-а, в който достоверността придобива все по-голямо значение“(35; 144стр)

VII. Заключение

Направените бележки и препоръки не омаловажават постигнатото в дисертацията.

Като приветствам усилията на дисертантката Мария Любенова за усъвършенстване на институционалните сайтове като релевантни новомедийни образувания и обвързването им с медийната грамотност в нейния широк диапазон, както и да открие все по-важното място, което трябва да заемат специалистите по връзки с обществеността в тях,

предлагам на уважаемото Научно жури към Философски факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ да присъди на редовен докторант Мария Любенова Петревска образователната и научна степен „Доктор“ по шифър 3.1. на професионално направление „Социология, антропология и науки за културата“

Рецензент доц. д.с.н Добринка Пейчева

02.06. 2014 г.

Гр. Благоевград